§ 128

Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m.fl. (V) om att lämna köp- och säljsystemet i vården bakom oss. För en styrmodell som håller ihop och samarbetar

RS 2020-0552

Ärendebeskrivning

Jonas Lindberg m.fl. (V) har inkommit med en motion i vilken motionärerna föreslår att regionfullmäktige ska besluta att Region Stockholm inleder en process och utredning för att avveckla beställar- och utförarmodellen samt köp- och säljsystemet av och inom regionens styrning och verksamheter.

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2020:36
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 25 maj 2021

Yrkanden

Ordförande Irene Svenonius (M) yrkar bifall till regionrådsberedningens förslag i skrivelse den 11 augusti 2021 (bilaga).
Anna Sehlin (V) yrkar bifall till motionen.

Proposition

Ordföranden ställer de två förslagen till beslut mot varandra och finner att regionstyrelsen beslutar i enlighet med regionrådsberedningens förslag.

Beslut

Regionstyrelsen föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

> Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m.fl. (V) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regionrådsberedningens skrivelse.

S-ledamöterna deltar ej i beslutet.

Reservation

Anna Sehlin (V) anmäler reservation från V-ledamöterna till förmån för eget förslag till beslut.

Särskilda uttalanden

Aida Hadzialic (S) anmäler särskilt uttalande från S-ledamöterna (bilaga).

Regionstyrelsen

Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m.fl. (V) om att lämna köp- och säljsystemet i vården bakom oss. För en styrmodell som håller ihop och samarbetar

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Jonas Lindberg m.fl. (V) har inkommit med en motion i vilken motionärerna föreslår att regionfullmäktige ska besluta att Region Stockholm inleder en process och utredning för att avveckla beställar- och utförarmodellen samt köp- och säljsystemet av och inom regionens styrning och verksamheter.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

> Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m.fl. (V) avslås med hänvisning till vad som sägs i regionrådsberedningens motivering.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande och anför följande.

Precis som regionledningskontoret konstaterar, är Region Stockholm till för invånarna och ska i varje del av verksamheten sträva efter att ge mesta möjliga nytta för invånarnas skattemedel. Det förutsätter att Region Stockholm har en god struktur, organisation och styrning som säkerställer att regionen gör rätt saker för att uppfylla kärnuppdragen och använder tillgängliga resurser genomtänkt och sparsamt.

Region Stockholm är en koncern med ett omfattande uppdrag. Det gör att den av regionfullmäktige beslutade fördelningen av ansvar och uppgifter är oerhört viktig, liksom att alla regionens nämnder och bolag utgår ifrån en regiongemensam vision, gemensamma mål och styrande dokument. Det ger nämnder och bolag en gemensam inriktning för verksamheten. Den överordnade utgångspunkten i regionens styrning är regionfullmäktiges budget där såväl ekonomiska ramar som verksamhetsmässiga och

finansiella mål fastställs samt beslutade reglementen, instruktioner respektive ägardirektiv till nämnder och bolag. Det yttersta ansvaret åvilar alltid regionfullmäktige, men styrning och ledning av Region Stockholms samlade verksamhet leds och samordnas av regionstyrelsen som ska säkerställa att koncerneffekter beaktas vid beslutsfattande, samtidigt som ansvaret för att verkställa beslut och att utföra verksamheten är decentraliserat till nämnder och bolag.

Grunden i Region Stockholms styrning och uppföljning är målstyrning vilket innebär att nämnder och bolag självständigt ska bedriva verksamheten så att regionfullmäktiges mål nås inom ramen för beslutade resultatkrav. I en förbättrad målstyrning ingår också en utvecklad och fördjupad uppföljning. Regionstyrelsen ska följa att beslutade mål och uppdrag uppnås inom beslutad budget. Ambitionen är att målstyrningen av nämnder och bolag ska öka och detaljstyrningen minska.

Politiker ska, enligt regionrådsberedningens mening, besluta om mål, policys, strategier och budget samt följa upp. Däremot är det inte politikens uppgift att fatta detaljerade verksamhetsbeslut som kräver professionell kunskap oavsett om det handlar om kollektivtrafik, sjukvård eller färdtjänst. Här synes regionrådsberedningen och motionärerna ha olika uppfattning.

Beställar-utförarmodellen, innebär att det finns en nämnd som beställer/köper tjänster för befolkningens behov, men inte själv bedriver/utför verksamhet. Syftet med modellen är att den beställande nämnden ska ta invånarnas perspektiv, säkerställa bästa och mesta möjliga verksamhet för varje satsad skattekrona. Inom regionen är trafiknämnden, färdtjänstnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden beställande nämnder, som upphandlar entreprenörer för att utföra verksamheten. Dessa nämnder ska definiera krav på tjänster, köpa tjänsterna, utvärdera och jämföra olika leverantörer och följa upp att leverantörer – oavsett om de är offentliga eller privata – utför tjänsterna i enlighet med avtal.

Modellens styrka är att den beställande nämnden är konkurrensneutral i relation till alla utförare, att den kan bli expert på vilka leverantörer som finns, följa utveckling av leverantörer, utveckling/innovation och kostnader för att som effektiv beställare enligt regionens inköpspolicy nå en så väl fungerande verksamhet som möjligt för resenärer och patienter.

Region Stockholm har bland de kortaste vårdköerna i Sverige och världens näst bästa kollektivtrafik. För att upprätthålla de goda resultaten och förbättra dem ytterligare det av stor vikt att det råder konkurrensneutralitet och lika behandling av offentliga och privata utförare. Den som beställer vården för stockholmarnas räkning ska alltid stå på invånarnas sida. Ställa krav på kvalitet, vård i tid och rimliga kostnader. Hänsyn till olika utförares

egna intressen ska inte tas. Uppföljning ska göras lika för alla. Därför är det nödvändigt med att skilja beställare från utförare. I grund och botten handlar det om att varje skattekrona ska göra maximal nytta för invånare, patienter och resenärer i Region Stockholm.

Alla styrsystem har förbättringspotential, så även i Region Stockholm. Sjukvården ska inte tyngas av onödig administration. Det är därför mycket viktigt att kontinuerligt utveckla och förbättra styrningen för att säkerställa maximal nytta för varje skattekrona. I både budget 2020 och budget 2021 har riktade uppdrag om minskade kostnader för administration givits. Regionen bedriver även ett kontinuerligt arbete med att se över policys, riktlinjer, mål och indikatorer för att säkerställa en effektiv styrning.

Den som kräver ett nytt styrsystem för hur offentlig verksamhet ska styras är också svaret skyldig hur det ska gå till, liksom på vilket sätt det systemet är bättre än det som givit oss bland de kortaste vårdköerna i Sverige och världens näst bästa kollektivtrafik.

I stället för att kasta in regionens vård och kollektivtrafik i en stor omorganisation bör vi ge arbetsro till våra medarbetare som bedriver ett mycket viktigt arbete i stockholmarnas tjänst.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänstutlåtande
2. Motion 2020:36
3. Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 25 maj 2021

Irene Svenonius

Regionstyrelsen

Socialdemokraterna

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-08-24

Ärende 5
RS 2020-055

Särskilt uttalande gällande Yttrande över motion 2020:36 av Jonas Lindberg m fl. (V) om att lämna köp-säljsystemet i vården bakom oss, för en styrmodell som håller ihop och samarbetar

Region Stockholm har 39 vårdval och över 4000 vårdavtal skapar en omfattande mängd administration och uppföljning. För att säkerställa att denna stora mängd aktörer gör det som förväntas och levererar den vård skattebetalarna har betalat för krävs en stor mängd reglering och uppföljning. Ett vårdvalssystem kräver även en stor mängd inrapportering och mätning för att kunna göra jämförelser mellan vårdgivare. Sedan Moderaterna kom till makten 2006 och började införa vårdval har antalet administratörer i regionen ökat med hela 60%, antalet chefer med 30% - samtidigt som antalet sjuksköterskor faktiskt har minskat.

Samtidigt riskerar den omfattande detaljregleringen att snedvrida vården. 2017 uppmärksammades att en privat vårdgivare inom gynekologi gett gynekologerna bonus efter hur många ingrepp de gör, delvis på grund av hur regionen då ersatte större ingrepp. I VGR har liknande så kallad diagnosglidning uppmärksammats, där vårdgivare överdiagnostiserat patienter i syfte att komma åt mer ersättning från regionen. En omfattande detaljstyrning riskerar att skapa ett fokus på att jaga rätt ersättning istället för rätt vård. Vårdpersonal beskriver även hur detaljstyrningen hämmar utvecklingsarbete och innovation.

Styrning och organisering av vården måste i högre utsträckning hanteras av de som kan den bäst. Professionerna behöver ges ett utökat inflytande och regionen måste komma bort från detaljstyrning och pinnjakt. I grunden handlar det om att våga visa tillit till medarbetarna och ge ett utökat utrymme för personalen att göra sin röst hörd. Den styrning och uppföljning som sker i vården ska vara ändamålsenlig och fånga det viktiga – inte generera onödig administration. Rätt använd finns det många positiva fördelar med uppföljning, genom att vi får bättre insikter i vården och därigenom kan stärka kvalitén. Politiken ska därav styra på rätt saker genom att styrning och uppföljning går hand i hand med hälso- och sjukvårdens övergripande mål om vård efter behov.

SÄRSKILT UTTALANDE

Socialdemokraterna menar att den demokratiska och behovsstyrda vården måste återupprättas. Personalens inflytande måste stärkas och transparensen utökas. Även om vi delar många delar av Vänsterpartiets problembeskrivning vill vi hänvisa till våra egna förslag i vår budget.

Med anledning av detta deltar inte Socialdemokraterna i beslutet.

Regionledningskontoret
Åsa Rosendahl

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-06-23

RS 2020-0552

Regionstyrelsen

Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m.fl. (V) om att lämna köp- och säljsystemet i vården bakom oss. För en styrmodell som håller ihop och samarbetar

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

> Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m.fl. (V) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i regiondirektörens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Jonas Lindberg m.fl. (V) har inkommit med en motion i vilken motionärerna föreslår att regionfullmäktige ska besluta att Region Stockholm inleder en process och utredning för att avveckla beställar- och utförarmodellen samt köp- och säljsystemet av och inom regionens styrning och verksamheter. Motionärerna föreslår vidare att i hög grad involvera medarbetare och patienter i arbetet för att ta fram vilka principer som ska vara vägledande för styrning i framtiden.

Region Stockholm är till för invånarna och ska i varje del av verksamheten sträva efter att ge mesta möjliga nytta för invånarnas skattemedel. Regionledningskontoret menar att det är viktigt att styrning och ledning utgår från en gemensam vision, gemensamma mål och styrande dokument som gör att nämnder och bolag har en gemensam inriktning för verksamheten. Grunden i Region Stockholms styrning och uppföljning är målstyrning vilket innebär att nämnder och bolag självständigt ska bedriva verksamheten så att regionfullmäktiges mål nås inom ramen för beslutade resultatkrav.

Med hänvisning till ovanstående anser regionledningskontort att motionen ska anses besvarad.

Bakgrund
Jonas Lindberg m.fl. (V) har inkommit med en motion i vilken de föreslår att regionfullmäktige ska besluta att Region Stockholm inleder en process och utredning för att avveckla beställar- och utförarmodellen samt köp- och säljsystem av och inom regionens styrning och verksamheter. Motionärerna föreslår vidare att utredningen i hög grad involverar medarbetare och patienter för att gemensamt ta fram vilka principer som ska vara vägledande för hur Region Stockholm ska styras.

Motionen har remitterats till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Region Stockholm är till för invånarna och ska i varje del av verksamheten sträva efter att ge mesta möjliga nytta för invånarnas skattemedel, som också beskrivs i Budget 2021 (RS 2020-0469). Det förutsätter att Region Stockholm gör rätt saker för att uppfylla kärnuppdragen och använder tillgängliga resurser genomtänkt och sparsamt.

Region Stockholm är en koncern med ett omfattande uppdrag. Regionledningskontoret menar att det är viktigt att styrning och ledning utgår från en gemensam vision, gemensamma mål och styrande dokument som gör att nämnder och bolag har en gemensam inriktning för verksamheten. Den överordnade utgångspunkten för detta är regionfullmäktiges budget där såväl ekonomiska ramar som verksamhetsmässiga och finansiella mål fastställs. Styrning och ledning av Region Stockholms samlade verksamhet leds och samordnas av regionstyrelsen som ska säkerställa att koncerneffekter beaktas vid beslutsfattande, samtidigt som ansvaret för att verkställa beslut och att utföra verksamheten är decentraliserat.

Grunden i Region Stockholms styrning och uppföljning är målstyrning vilket innebär att nämnder och bolag självständigt ska bedriva verksamheten så att regionfullmäktiges mål nås inom ramen för beslutade resultatkrav. I en förbättrad målstyrning ingår också en utvecklad och fördjupad uppföljning. Regionstyrelsen ska följa att beslutade mål och uppdrag uppnås inom beslutad budget. Ambitionen är att målstyrningen av nämnder och bolag ska öka och detaljstyrningen minska.

Beställar–/utförarmodell innebär att hälso- och sjukvårdsnämnden, trafiknämnden och färdtjänstnämnden ansvarar för att styra efter invånarnas behov och att de beställer verksamhet inom de ramar och den inriktning som regionfullmäktige beslutar. Det är viktigt med strategisk kompetens och kapacitet för att utforma och utveckla beställningarna över tid utifrån gedigna analyser för att säkerställa effektiviteten och att invånarna får vad de behöver på ett kostnadseffektivt sätt. God framförhållning inför upphandlingar och i beställning av verksamhet, liksom att i än högre utsträckning upphandla tjänster med tydliga krav på leverans ger också möjlighet till fler anbudsgivare och att potentiella anbudsgivare kan hinna säkerställa leveransförmåga, utveckla nya tjänster och lösningar som är till gagn för invånarna i Stockholms län.

Varje mandatperiod fastställer regionfullmäktige en politisk organisation. Regionfullmäktige kan besluta om vilka nämnder som ska inrättas och vilket uppdrag dessa ska ha.

Med hänvisning till ovanstående anser regionledningskontort att motionen ska anses besvarad.

Ekonomiska konsekvenser
Förslaget innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Hans-Erik Malmros
Tf regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsunderlag

1. Motion 2020:36
2. Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 25 maj 2021

Beslutsexpediering

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden

Godkänd av Hans-Erik Malmros, 2021-06-23

Region Stockholm

Ankom
Region Stockholm
2020 -06- 23
Dnr. RS 2020-0552

Vänsterpartiet

2020:36

Region Stockholm 2020-06-23

Motion av Jonas Lindberg om att lämna köp – och säljsystemet i vården bakom oss. För en styrmodell som håller ihop och samarbetar.

Region Stockholm tillämpar sedan många år en beställar- utförarmodell i sin styrning av regionens verksamheter. Politiker blir beställare av t.ex. sjukvård som sedan genom ett omfattande tjänstemannaled ska utmynna i avtal och ersättningssystem där en utförare ska se till att det som beställts också levereras.

Varje enskild verksamhet är också sin enskilt drivna resultatenhet med lokalt kostnadsansvar för t.ex. läkemedel och medicinsk service. Inom våra akutsjukhus köps och säljs vård och insatser mellan enheter inom samma sjukhus. Kliniker fakturerar varandra för beställningar av blodprodukter, röntgen och prover. Avdelningar med en tillhörighet får betala om deras patient hamnar på intensiven där varje dygn kostar åtskilliga belopp. Ingrepp och åtgärder måste kodföras och benämnas på ett visst sätt så att fakturor kan skapas och säljsystemet hållas igång.

Säljsystemet pågår inom sjukhus och mellan regionen och sjukhusen. Åtskilliga administratörer krävs för att hantera och upprätthålla detta system. I grunden kommer idéerna från näringslivet och ofta från bilindustrin. Ambitionerna var att den offentliga sektorn skulle effektiviseras i sin styrning och i sitt arbete. Hela klustret av dessa ekonomiska styrande idéers intåg i sjukvården benämns ofta som New Public Management (NPM). Flera utvärderingar och forskning på området visar att det inte har genererat en mer effektiv eller särskilt resurseffektiv organisation.

Studien ”På spaning efter etik” (Falkenström & Höglund, 2018) från Uppsala Universitet menar att Region Stockholms styrmodell orsakar att höga chefer och tjänstemän får starkare lojalitetsband med avtalstexter och ekonomiska ramverk än med vårdens etiska principer. Det har också påvisats att detta främjar en tystnadskultur vilket det inom massmedia idag återkommande också skrivs om.

Verklighetsbilden skiljer sig ofta mellan vårdens professioner och deras chefer och ansvariga tjänstemän och politiker. Journalisten Maciej Zaremba skrev 2013 dem omtalade boken ”patientens pris” som påvisade hur styr- och ersättningssystem som t.ex. DRG (diagnos relaterade grupper som idag är rådande på våra akutsjukhus) gör att patienter faller mellan stolarna och bollas mellan specialiteter och enheter.

Regionens egen personalrapport från 2019 visar att personalgrupper som ökar mest på regionnivå är handläggare, administratörer och människor i ledningsarbete. Region Stockholm har också flera gånger själv i olika underlag konstaterat att den styrmodell Regionen själv tillämpar i samverkan med mycket konkurrensutsatt sjukvård genererar en stor kontrollapparat med byråkrati.

Det är inte heller lätt att utkräva ansvarstagande i en styrmodell som bygger på beställar-utförarmodell. Politiken abdikerar från ansvaret när beställningen är gjord och ansvaret delegerats iväg till en utförare. Detta gör att det demokratiska ansvarsutkrävandet ofta kan bli grumligt och otydligt. Vi menar att detta på flera sätt blir olyckligt och demokratiskt väldigt problematiskt.

Beställar-utförarmodellen har också gått hand i hand med managementkonsulters intåg i sjukvårdssektorn. Extern expertis ska tas in för att lösa lokala problem i en verksamhet där personalen helst ska hållas utanför förändringarna. Till sin extrem innebar detta det omtalade OPS-avtalet som ligger bakom Nya Karolinska Sjukhuset. Så här skriver t.ex. forskarna på Stockholms Universitet som fått i uppdrag att belysa OPS och NKS-frågan i Region Stockholm i sin tredje delrapport "Tilläggsavtal och anpassning" från 2020. På sida 35 står:

"Resultaten i rapporten gör därmed gällande att idéer om marknadens överlägenhet gentemot offentlig sektor som ligger till grund för OPS-modellen, via en kombination av olika former av institutionellt arbete inom projektorganisationen, erhållit sådan legitimitet att de börjar spridas och få fäste inom landstinget på ett sätt som tidigare inte var möjligt"

När kritiken mot New Public Management tog fart runt 2013 beslutades det på nationell nivå att en tillitsutredning skulle tillsättas. Den har sedan utmynnat i en framarbetad utredning men få skarpa förslag har sedan tagits för att förändra några styrmodeller.

Vi menar att det är hög tid att nu göra verklighet av att på riktig förändra styrsystemet av sjukvården. Skottland har tidigare erfarenheter av att ha tillämpat en beställar- utförarmodell med intern marknadsstyrning och köp- och säljsystem. Detta har helt avvecklats i bred politisk enighet från höger till vänster. Fördelarna har varit många.

Vi yrkar

Att regionfullmäktige beslutar att Region Stockholm inleder en process och utredning för att avveckla beställar- utförarmodellen och köp- och säljsystem av och inom regionens styrning och verksamheter

Att utredningen i hög grad involverar medarbetare och patienter för att gemensamt ta fram vilka principer som ska vara vägledande för hur Region Stockholm ska styras i framtiden

Jonas Lindberg (V) *Anna Sehlin (V)*

Catarina Wahlgren (V) *Staffan Norberg (V)*

Marit Normasdotter (V) *Ann Marie Engel (V)*

Mehdi Oguzsoy (V) *Lina el Yafi (V)*

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PROTOKOLLSUTDRAG
2021-05-25

§ 165
Yttrande över motion 2020:36 av Jonas Lindberg m fl. (V) om att lämna köp-säljsystemet i vården bakom oss, för en styrmodell som håller ihop och samarbetar

HSN 2021-0434

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion om ”att lämna köp-och säljsystemet bakom oss, för en styrmodell som håller ihop och samarbetar.” I motionen föreslår Jonas Lindberg m fl (V) att regionen ska inleda en process och en utredning för att avveckla beställar-utförarmodellen och köp- och säljsystem av och inom regionens styrning och verksamheter. Motionärerna föreslår också att utredningen ska involvera medarbetare och patienter för att gemensamt ta fram vilka principer som ska vara vägledande för hur regionen ska styras i framtiden.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m fl. (V)

Yrkande

1. Ordförande Anna Starbrink (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
2. Jonas Lindberg (V) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordföranden Anna Starbrink (L) ställer proposition på förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandens förslag.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2020:36 överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Reservation

Jonas Lindberg (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.

Deltar ej i beslut

Talla Alkurdi (S) anmäler att S-ledamöterna inte deltar i beslutet.

Särskilt uttalande

Talla Alkurdi (S) lämnar för S-ledamöterna ett särskilt uttalande (bilaga).

Paragrafen är justerad

Expedieras till

Regionstyrelsen
Akten

Hälso- och sjukvårdsnämnden

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-05-25

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ärende 23
HSN 2021-0434
Bilaga § 165 HSN 210525

Särskilt uttalande gällande Yttrande över motion 2020:36 av Jonas Lindberg m fl. (V) om att lämna köp-säljsystemet i vården bakom oss, för en styrmodell som håller ihop och samarbetar

Region Stockholm har 39 vårdval och över 4000 vårdavtal skapar en omfattande mängd administration och uppföljning. För att säkerställa att denna stora mängd aktörer gör det som förväntas och levererar den vård skattebetalarna har betalat för krävs en stor mängd reglering och uppföljning. Ett vårdvalssystem kräver även en stor mängd inrapportering och mätning för att kunna göra jämförelser mellan vårdgivare. Sedan Moderaterna kom till makten 2006 och började införa vårdval har antalet administratörer i regionen ökat med hela 60%, antalet chefer med 30% - samtidigt som antalet sjuksköterskor faktiskt har minskat.

Samtidigt riskerar den omfattande detaljregleringen att snedvrida vården. 2017 uppmärksammades att en privat vårdgivare inom gynekologi gett gynekologerna bonus efter hur många ingrepp de gör, delvis på grund av hur regionen då ersatte större ingrepp. I VGR har liknande så kallad diagnosglidning uppmärksammats, där vårdgivare överdiagnostiserat patienter i syfte att komma åt mer ersättning från regionen. En omfattande detaljstyrning riskerar att skapa ett fokus på att jaga rätt ersättning istället för rätt vård. Vårdpersonal beskriver även hur detaljstyrningen hämmar utvecklingsarbete och innovation.

Styrning och organisering av vården måste i högre utsträckning hanteras av de som kan den bäst. Professionerna behöver ges ett utökat inflytande och regionen måste komma bort från detaljstyrning och pinnjakt. I grunden handlar det om att våga visa tillit till medarbetarna och ge ett utökat utrymme för personalen att göra sin röst hörd. Den styrning och uppföljning som sker i vården ska vara ändamålsenlig och fånga det viktiga – inte generera onödig administration. Rätt använd finns det många positiva fördelar med uppföljning, genom att vi får bättre insikter i vården och därigenom kan stärka kvalitén. Politiken ska därav styra på rätt saker genom att styrning och uppföljning går hand i hand med hälso- och sjukvårdens övergripande mål om vård efter behov.

Socialdemokraterna menar att den demokratiska och behovsstyrda vården måste återupprättas. Personalens inflytande måste stärkas och transparensen utökas. Även om vi delar många delar av Vänsterpartiets problembeskrivning vill vi hänvisa till våra egna förslag i vår budget.

Med anledning av detta deltar inte Socialdemokraterna i beslutet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Utredning och beställarstöd
Yvonne Lettermark

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-04-29

HSN 2021-0434

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2020:36 av Jonas Lindberg m fl. (V) om att lämna köp-säljsystemet i vården bakom oss, för en styrmodell som håller ihop och samarbetar

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion om ”att lämna köp-och säljsystemet bakom oss, för en styrmodell som håller ihop och samarbetar.” I motionen föreslår Jonas Lindberg m fl (V) att regionen ska inleda en process och en utredning för att avveckla beställar-utförarmodellen och köp- och säljsystem av och inom regionens styrning och verksamheter. Motionärerna föreslår också att utredningen ska involvera medarbetare och patienter för att gemensamt ta fram vilka principer som ska vara vägledande för hur regionen ska styras i framtiden.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2020:36 av Jonas Lindberg m fl. (V)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Tjänsteutlåtande över motion 2020:36 överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Att erbjuda tjänster till regionens invånare på bästa sätt och samtidigt hantera skattemedel effektivt är ett uppdrag som ska tas på stort allvar. I enlighet med detta kan konstateras att regionen bedriver ett ambitiöst utvecklingsarbete kring styrningen. Ytterst manifesteras detta i det årliga budgetbeslutet där inte bara anslagen för respektive verksamhet framgår utan här beskrivs också formerna för integrerad ledning och kontroll, mål och indikatorer och vilka styrande dokument som är aktuella. Budgetdokumentet innehåller också ägarpolicy för de olika verksamheterna samt sätter ramarna för ansvarsutkrävandet genom att precisera reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder.

Rubricerad motion beskriver hur frågan om styrning av offentlig verksamhet är föremål för ett antal analyser av såväl akademin som av olika verksamheter. Som tillägg till de tankar som levererats av de aktörer som nämns i motionen önskar förvaltningen lyfta fram ytterligare några utredningar som tagits fram inom regionen eller på uppdrag av densamma.

Inom ramen för Långtidsutredningen, HS 2040, belyser en av rapporterna perspektivet styrning[1]. Begreppet styrning beskrivs, utveckling av historik och nuläge likaså samt förutsättningarna för styrning på systemnivå. I rapporten beskrivs olika modeller för styrning regionalt och hur tillämpningen av beställar-utförarmodellen utvecklats. Referenser till utvärderingar av modellen från Region Västra Götaland[2] respektive Region Skåne[3] lämnas också. I perspektivrapporten presenteras ett antal slutsatser för framtiden varav en speglar en möjlig utveckling av mer samverkande styrmodeller med en närmare relation till kunskapsstyrning och tillitsbaserad styrning och där professionerna får större mandat som är i balans med konkurrens och reglering.

En forskningrapport[4] och studie från företagsekonomiska institutionen vid Stockholms Universitet belyser hur styrningen utmanar det strategiska arbetet. I denna beskrivs den komplexitet som kännetecknar styrning av offentlig verksamhet. Studien av resultatet av ett treårigt forskningsprojekt och finansierat inom ramen för ett strategiskt samarbete mellan Region Stockholm och Stockholms universitet. Rapporten skriver omfattande om styrningen inom Region Stockholm och betonar vikten av tydlig

[1] HS 2040 Perspektivrapport Styrning av hälso-och sjukvården, Region Stockholm
[2] Beställar-utförarmodellen – vara eller inte vara, VGR, Centrum för välfärdsstudier 2017
[3] Styrmodell och styrsystem i Region Skåne, Helseplan 2012
[4] Akademin för ekonomistyrning i staten, rapport 2020:3, ”Hur utmanar styrningen det strategiska arbetet?”,

ansvarsfördelning, sammanhållna styrmodeller samt konsekventa målformuleringar och indikatorer.

Överväganden
Hur styrning ska definieras dikteras till del av vad man förväntar sig ska komma ut av denna styrning. För hälso-och sjukvården finns många olika perspektiv som ska beaktas och prioriteras. Etik, kvalitet, effektivitet och produktivitet, ekonomi är några exempel. Generellt kan konstateras att den utveckling av arbeten i det som motionen benämner som ”handläggare, administratörer och människor i ledningsarbete” har sin motsvarighet i många sektorer. Diskussioner om mätbarhet och ”papperisering” har lanserats och förs i såväl forskarsammanhang som i faktalitteratur.[5]

Oaktat detta kan konstateras att Region Stockholms tillämpning av beställar-utförarmodell inom hälso-och sjukvården innehåller en mängd möjligheter som förutsatt att de fullt ut implementeras kan resultera i en mängd fördelar för hälso-och sjukvårdssystemet. Hit hör formulering av tydliga avtal om vad som ska utföras, möjlighet till transparens i uppföljning och styrning av såväl resultat som ersättning och övriga avtalsvillkor. I en strukturerad process kan strategierna för hälso-och sjukvårdssystemet parat med en utvecklad kunskapsstyrning definiera förutsättningarna för detsamma. Vårdgivare ges möjlighet att på bästa sätt bidra med sina verksamheter som ofta utgår från ett brett engagemang för patienter och uppdragets utförande. I en beställar-utförarmodell är roller och ansvar tydliga vilket innebär att ansvarsutkrävande möjliggörs. Sammantaget handlar det, om samtliga verktyg används, om att huvudmannen ges ökade möjligheter till styrning av hälso-och sjukvården utifrån den målbild och de strategier som regionen fastställt.

Förvaltningen instämmer i det som uppfattas vara motionens andemening nämligen vikten av en gemensam verklighetsbild mellan vårdens profession, chefer och beslutsfattare. Givet detta omfamnas nämndens beslut att ge förvaltningen i uppdrag att genomföra en långtidsutredning, HS 2040, under innevarande mandatperiod.

Direktivet för denna utredning stadgar att uppdraget syftar till att beskriva förutsättningarna för hälso-och sjukvården 2040. Vård ska ges utifrån patientens behov, där den med störst behov ges företräde. Styrningen av vården ska säkra en långsiktigt ekonomiskt och ekologiskt hållbar

[5] Se exempelvis Jonna Bornemark: Det omätbaras renässans, Violante 2018

resurshållning av den offentliga hälso- och sjukvården genom nödvändiga prioriteringar.

Långtidsutredningens uppdrag med att kartlägga utmaningar och föreslå lösningar ska utföras med en hög grad av involvering och en nära dialog vårdens medarbetare är prioriterad. Trots rådande pandemi är det förvaltningens förhoppning och ambition att arbetet med utredningens slutrapport ska kunna genomföras på det sätt som avsetts. Därigenom kan sannolikt värdefulla inspel från såväl patienter, som medarbetare och invånare om hälso-och sjukvården och dess framtida styrning identifieras och formuleras.

Ekonomiska konsekvenser
Yttrandet föranleder inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Yttrandet föranleder inga konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Yttrandet medför inga konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Yttrandet medför inga konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Yttrandet medför inga administrativa konsekvenser.

Johan Bratt
Tf. Hälso- och sjukvårdsdirektör

Margareta Tufvesson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Regionstyrelsen

Godkänd av Johan Bratt, 2021-04-29